

Богун М.В., Корнейко І.В., Петрова О.Б.

СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД ДО РОЗРОБКИ КУРСУ «ФАХОВА ІНОЗЕМНА МОВА»

Новітні технології навчання ставлять студента у центрі процесу, наголошуючи на важливості врахування потреб студентів уже на початкових етапах розробки програми з дисципліни [1]. Основною причиною цієї концептуальної зміни є розуміння того, що такий підхід зможе прискорити процес надбання знань, умінь, навичок. У контексті навчання іноземної мови вважається, що студентоцентризований навчальний процес спрямований на те, що студенти «активно залучені до підвищення якості володіння мовою», а також «студенти можуть допомагати один одному у розвитку навичок» [2, с. 40]. Орієнтація навчання на студента підкріплюється думкою, що робота є предметом інтересу особистості та мотивує її [3; 4].

Утвердження студентоцентризованого підходу та зміна системоцентричної лінгвістичної парадигми на антропоцентричну сприяли формуванню комунікативного підходу до навчання мови, який розглядає мову як «систему вираження значень» [5, с. 71], первинною функцією якої є комунікативна взаємодія. У межах цього підходу студенти є активними учасниками процесу навчання, а викладачеві належить роль «координатора комунікації». Навчальні ж матеріали укладають таким чином, щоб забезпечити автентичні ситуації використання мови, які студенти мають пережити (відчутти) в ситуації природного інформаційного обміну [6]. Отже, викладання іноземної мови фокусується не на наборі правил, які мають бути засвоєні студентом, а на реальних потребах та цілях тих, хто вивчає мову. Отже, основними рисами сучасного підходу до вивчення іноземних мов є оцінювання потреб студентів, врахування вибору студентів, автентичність навчальних матеріалів.

У напрямку викладання професійної англійської мови дорослим сучасною лінгводидактичною концепцією є ESP (English for Specific Purpose), яка базує процес планування курсу з дисципліни на аналізі потреб (needs analysis) та будує процес навчання навколо комунікативної події (genre).

Метою даної роботи є узагальнення досвіду використання основних дидактичних засад зазначеної концепції для планування та розробки курсу «Фахова іноземна мова».

Укладання програми та добір навчальних матеріалів було здійснено протягом 2017–2019 рр. у рамках науково-дослідної роботи кафедри іноземних мов ХНМУ «Аналіз мовних потреб здобувачів наукового ступеня доктор філософії» № держреєстрації 0118U000927.

Аналіз потреб включав вивчення цільової ситуації та об'єктивних потреб, бажань, наявних у студентів засобів, суб'єктивних потреб, поточної ситуації, прогалин у знаннях студентів, їх навчальних потреб, аналіз дискурсу, лінгвістичний аналіз, аналіз засобів навчання. Цей аналіз проводили перед початком курсу та під час курсу з метою його корекції та вдосконалення. Вивчено професійну інформацію про студентів, розуміння того, як вони будуть використовувати мову, особисту інформацію про студентів, їх ставлення до занять та попередній досвід, наявні мовленнєві навички, досвід використання мови, прогалин між тим, чого потрібно досягнути, і тим що є на початок навчання, професійну (лінгвістичну) інформацію про підмову, яку будуть засвоювати студенти, та інформацію про умови занять [8, с. 125].

Процедуру аналізу потреб проводили шляхом опитування, анкетування та спостереження, її учасниками були здобувачі курсу – аспіранти ХНМУ, професійна спільнота (їх колеги, які беруть активну участь у міжнародному науковому співробітництві), замовники курсу – керівники різних рівнів. Новим щодо аналізу мовних потреб було залучення до опитування перекладчів, які співпрацюють з аспірантами та науковцями ХНМУ. Було також використано знання про необхідні лінгвопрагматичні потреби при отриманні грантів та проходженні стажування за кордоном викладачів кафедри іноземних мов. Таке дослідження показало першорядні комунікативні потреби та дозволило зробити висновок про відсутні лінгвопрагматичні компетенції (володіння мовленнєвими стратегіями, які забезпечують досягнення комунікативної мети).

Всебічний аналіз дозволив встановити, що комунікативними жанрами для першочергового засвоєння є такі: академічне резюме, лист до потенційного керівника наукового проекту, клінічна лекція, форма історії хвороби (CRF), опис випадку з практики, тези доповіді /реферат статті, оголошення про конференцію, лист про візову підтримку до оргкомітету, наукова стаття, запит на грант.

За результатами аналізу було сформульовано мету та завдання курсу, складено план практичних занять та самостійної роботи.

Аналіз наявних навчальних матеріалів показав відсутність підручника, який переважно задовольняв би мовленнєві потреби, а наявні навчальні видання більше зосереджені на питаннях клінічної роботи лікарів, що підтвердило необхідність створення базового підручника, заснованого на використанні оригінального мовного матеріалу.

У процесі розробки навчальних матеріалів до занять був проведений жанровий аналіз комунікативних подій, які підлягають засвоєнню,

- 21 -

за відомою методикою [9]. Жанровий аналіз дозволив встановити логічну структуру жанру (тобто, послідовність та обсяг представленої інформації), а також виокремити мовний матеріал (лексика і граматики), які використовуються цим жанром, та встановити його зв'язок з логічною структурою жанру. Ця інформація була представлена у вигляді матриці, що полегшує написання тексту певного жанру. Для відпрацювання продуктивних навичок була розроблена система вправ, яка включала вправи на засвоєння логічної структури, засвоєння мовного матеріалу у його зв'язку з логічною структурою, формування продуктивних навичок на основі інформації про особливості жанру.

Ефективність розроблених навчальних матеріалів перевірялась у групах здобувачів після проходження кожного розділу шляхом виконання письмового завдання до і після вивчення розділу (наприклад, написання тез доповіді), обидві роботи перевірялися та оцінювалися їх якість (відповідність вимогам жанру та наявність мовних помилок).

Також надавалися завдання на пошук певної інформації в базах даних, пошук відповідної міжнародної програми тощо до вивчення матеріалу відповідних розділів та після ознайомлення з ним. Результати такого пошуку, проведеного здобувачами до проходження розділу та після навчання, оцінювалися щодо відповідності меті пошуку та ступеню охоплення інформаційних джерел, ефективності їх опрацювання.

Це дослідження свідомо було виконано у всіх групах без групи контролю, оскільки, за відсутності альтернативних навчальних матеріалів для медиків, які є здобувачами наукового ступеня доктор філософії, група контролю була б позбавлена можливості вивчати мову для потреб наукового дослідження.

Оцінювання ефективності запропонованих навчальних матеріалів показало значне покращення якості написаних текстів після вивчення

розділу. За своїм планом та обсягом вони відповідали логічній структурі жанру, студенти припускали менше помилок, пов'язаних з мовним вибором, показали володіння стійкими словосполученнями та правильний вибір граматичного матеріалу. Проте у роботах, виконаних після вивчення теми, ще були наявні такі помилки, як неправильне вживання граматичних форм дієслів, артиклів, сполучень з інфінітивами, недостатнє знання термінологічної лексики (намагання буквального перекладу), недостатнє засвоєння стійких словосполучень, що свідчить про необхідність доповнення майбутнього підручника вправами на вживання лексики, стійких словосполучень, термінології, посиланнями на необхідний граматичний матеріал.

Висновки. Отже, планування навчального процесу з іноземної мови фахового спрямування та моніторинг його ефективності за допомогою процедури аналізу потреб дозволяє виявити мовний матеріал, дійсно необхідний для засвоєння, підвищує мотивацію студентів, піджив-

- 22 -

лює зацікавленість у результатах навчання і на сьогодні має стати необхідною процедурою при плануванні та розробці навчальних курсів з англійської мови для дорослих.

Література:

1. Donnelly, R. and Fitzmaurice, M. Designing Modules for Learning. In: S. Moore, G. O'Neill, and B. McMullin (Eds.). *Emerging Issues in the Practice of University Learning and Teaching*. – Dublin: AISHE, 2005.
2. Jones, L. *The Student-Centered Classroom*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2007.
3. Ma, Z., & Gao, P. Promoting learner autonomy through developing process syllabus – syllabus negotiation: The basis of learner autonomy. // *Journal of Language Teaching and Research*, 1(6), 901-908, 2010.
4. Onger, J. Learner centered teaching potential for motivating students of economics: Findings of an action research study. // *Review of Higher Education and Self-Learning*, 3(8), 27-40, 2011.
5. Richards, J.C. and Rodgers, T.S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. – Cambridge: Cambridge University Press, 1986.
6. Nunan, D. and Lamb, C. *The Self-Directed Teacher*. – Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
7. Nunan, D. *Designing Tasks for the Communicative Classroom*. –

Cambridge: Cambridge University Press, 1989.

8. Dudley-Evans T., St. John M.-J. *Developments in English for Specific Purposes: A multi-disciplinary approach.* – Cambridge: Cambridge University Press, 2009.

9. Swales, J. *Genre Analysis: English in academic and research settings.* – The Cambridge applied linguistics series. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.